

**CANAN
ERASLAN**

canan.eraslan@tg.com.tr

Zayıf hafızamız ve enflasyonla savaş

Geçtiğimiz günlerde yeni **Orta Vadeli Program** açıklandı. Enflasyonda **'tek hane'** bu yıl için hedeflenmişti ama 3 yıl ileri atıldı. Bu durum, piyasalarda önce biraz negatif algılsa da gerçekçi hedef ya da beklentiler paralelinde hedef belirleme açısından olumlu bulunabilir. Bir başka yönden **'yine mi hedef tutmadı'** gibi pesimist bir bakış açısına da sebep oldu bazı kesimlerde. Zaman uzadı ama hedef değişmedi: **Tek hane...** Bu yolda gidişte bir yandan kararlılık beyanı varken, diğer yandan piyasa ve hane halklarının beklentilerinin hedefe yaklaşmış olmasını da çok önemli buluyorum.

Evet, hedef tek hane, kararlılık Merkez Bankası ile birlikte ekonomi yönetiminde. Fakat Türkiye'de ve birçok ülkede enflasyonla mücadelede akla ilk gelen araç faiz silahı oluyor. Enflasyon dalgası her vurduğunda gözler Merkez Bankalarına çevriliyor, ilk soru şu: **Faiz ne kadar artacak?** Kabul edelim; sadece faiz artırarak enflasyonu düşürmeye çalışmak, bir motorun hararetini sadece vitesi boşa alarak düşürmeye benzer. Arabayı yavaşlatırsınız ama motoru yakma riskiniz (yani ekonomiyi durdurma/resesyon tehlikesi) hep baki kalır.

Nitekim dünyada da işler sadece faizle yürümüyor. ABD (Fed) ve Avrupa (ECB) gibi devler, faizin yanında paranın miktarını doğrudan azaltan yöntemler (Miktarsal Sıkılaştırma-QT) uyguluyorlar. Tıpkı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) gibi. Bankaların kredi musluklarına kelepçeler takıyorlar, peşinat oranlarını artırıyorlar. Kısacası paraya ulaşmayı fiziksel olarak zorlaştırıyorlar. Geçtiğimiz günlerde açıklanan rakamlar bu tedbirin işe yaradığını gösterdi aslında. Tüketici kredilerinde son 32 ayın en düşük seviyesi görülmüş ama ülkemizde bütün politikaların dışında, kırılmayan bir set var. Biz maalesef **"Yarın her şey daha pahalı olacak"** psikolojisinin çok güçlü olduğu, enflasyon ataletinin kemikleştiği bir süreçten geçiyoruz. Kredi kartı taksit sınırları, limit kısıtlamaları harcamaları bir nebze frenliyor ama bu işin esas kilidi başka yerde: **Kamu maliyesi, yani devletin kendi bütçesi.** Hükümetin 6 Eylül 2026 tarihinde güncellediği Orta Vadeli Program (OVP) tam da bu dengeleri önümüze koydu. Yeni açıklanan programda, daha önceki OVP'lerde iyimser tutulan hedeflerin revize edildiğini, örneğin 2026 yıl sonu enflasyon tahmininin %28,4'e çıkarıldığını gördük. Bu gerçekçi yaklaşım kıymetli, çünkü sokaktaki fiyatlama davranışını değiştirmek için önce masadaki rakamın doğru olması ve devletin bu mücadeleyle ortak olduğunun hissedilmesi gerekiyor. Siz kamuda tasarruf yapmadan vatandaşta **"Kemer sıkın"** dersiniz, o inandı-

ricılık penceresi kapanıyor.

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, **Tasarruf Tedbirleri Genelgesi** kapsamında 484 milyar TL tasarruf yapıldığı, kiralık araçların %21 azaltıldığı açıklandı. Bu kâğıt üzerinde çok ciddi bir başarı ve bütçe açığının millî gelire oranını %3,5'ten %3,1'e çekmeyi başardı. Ancak madalyonun diğer yüzünde unutmamamız gereken kocaman bir Türkiye gerçeği var: **Asrın felaketi depremler ve onun getirdiği devasa yük.** Açıklanan OVP verilerine göre, 2023'ten 2026 sonuna kadar deprem bölgesine yapılan toplam harcama tam 104 milyar dolara (5,4 trilyon TL) ulaşmış durumda. 2027 sonunda bu faturanın 116 milyar doları aşması bekleniyor. Devlet bir yandan fuzuli harcamaları kısımaya çalışırken, diğer yandan depremler için 455 bin bağımsız bölüm inşa etmek, şehirleri yeniden kurmak için bu devasa bütçeyi harcamak zorunda kaldı. Dolayısıyla deprem harcamalarını hariç tuttuğumuzda bütçedeki sıkılık takdire şayan; ancak bu zorunlu harcamalar piyasaya para çıkışı ve talebi canlı tutmaya devam ediyor.

Uzun lafın kısısı; enflasyonla mücadele sadece Merkez Bankası'nın faiz odalarında kazanılacak bir savaş değil. Türkiye, arkasında deprem gibi muazzam bir mali yük taşıırken dezenflasyon programını yürütmeye çalışıyor. O harcamalardan tasarruf edemezsiniz. Fakat ne yazık ki toplum olarak hafızamız zayıf. Devlet, yüz binlerce deprem konutunu yaparken, EYT'yi de devreye aldı. Fakat biz bu beklenmeyen ve dev harcamaları unutup **"Ne oldu bizim tek hane?"** diye soruyoruz. Tabii ki yönetenler hedef verdiyse sormak vatandaşlık hakkımız ama durup düşünerek... Üretici-tüketici, çalışan-işveren... Tüm kesimler üzerine düşeni yapmalı.

Geçtiğimiz günlerde **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan**, yeniden başkanlığa aday olmayacağını açıkladığı toplantıda **sanayide** yüzde 16,2 olan enflasyona rağmen girdilerde yüzde 32'lik enflasyonla savaşmak durumunda kaldıklarını söylemişti. Gideriniz yüzde 32 artarken, siz fiyatlara yüzde 16 civarında enflasyon farkı uyguluyorsanız, üzerinize düşeni yapıyorsunuz demektir. Ancak diğer yanda tarlada 1 lira olan karpuzu markette 20 liraya satıyorsanız, olmaz. Size bir **'dur'** denilmesi lazım. Yani ezcümle, amaç ortaksa herkes üzerine düşeni yapacak. Savaş hepimiz için savaş. Petrol hepimiz için 105 dolar. 1 litre benzin de hepimize 80 lira. Herkes taşın altına elini koyacak. Devlet de vatandaş da...

Yani, bu zorlu denklemde faiz ve kredi sınırları bizi bir yere kadar taşıy; kalıcı zafer ancak devlet, üretici, tüketici herkesin aynı hedef için üzerine düşeni yapmasıyla mümkün...

BAKAN ŞİMŞEK'TEN "MÜKELLEFLERİMİZİ VERGİYE GÖNÜLLÜ UYUMA DAVET EDİYORUZ" ÇAĞRISI

Vergi denetiminde büyük ve yüksek gelirli mükellefler mercek altına alındı

Hazine ve Maliye Bakanlığundan edinilen bilgilere göre, Vergi Denetim Kurulu (VDK) tarafından yürütülen vergi denetimleri yüksek gelir grubundaki kişilere odaklanmaya devam ediyor. Vergi incelemesi, izaha davet, gözetim gibi farklı denetim metodolojileri kullanılarak, bu kesimlerin vergisel sorumluluklarını doğru şekilde yerine getirmeleri temin ediliyor. Başkanlık tarafından yürütülen çalışmalarla, bu yıl büyük ölçeğe sahip mükelleflerin yüzde 31,3'ü vergi incelemesine alındı. Bu da neredeyse her 3 büyük mükelleften 1'inin inceleme altında olduğunu gösterdi. Büyük mükelleflere yönelik söz konusu oran, geçmiş yıllarda yüzde 11 civarındaydı. Bu oran bu yıl için orta ölçekli mükelleflerde yüzde 7,3'te ve küçük ölçekli mükelleflerde yüzde 1,1'de kaldı. Orta ölçekli mükelleflerin denetiminde izaha davet, küçük ölçekli mükelleflerde ise uyarı maksatlı gözetim gibi uygulamalar tercih ediliyor.

48,7 milyar liralık matrah artışı

Ayrıca Başkanlık, bu yıl yüksek gelir grubunda yer alan mükelleflerin 2025 yılı kazançlarına ilişkin beyanlarını doğru şekilde vermeleri için 2'nci Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı'nı başlattı. Bu program kapsamında, mükellefler tarafından artırılan matrah 48,7 milyar liraya ulaştı. Programla, gözetim kapsamına alınarak yüksek gelir grubunda olduğu değerlendirilen mükellef sayısı da 16 bin 307 oldu. Çalışma kapsamında, bu mükellefler iki ayrı gruba ayrıldı. Birinci grupta yer alan kişilerin Türkiye'nin ölçek bakımından en büyük 42 bin firmasında ortaklığı bulunduğu görülürken gelir vergisi tutarlarının risk analizi ile tespit edilen kazançlarıyla uyummadığı saptandı. İkinci grupta ise herhangi bir şirkete ortaklığı bulunmamakla beraber sergilediği lüks yaşam ile ödediği vergiler uyummayan kişiler yer aldı.

İlk kez beyanname verdiler

Gözetim kapsamına alınan yaklaşık 7 bin mükellefin, geçmiş dönemde hiç beyanda bulunmadığı da belirlendi. Bu kişilerin büyük kısmı gözetim çalışması sonucunda ilk kez beyanname vererek, gelirlerini beyan etti. Bu kapsamda gelir vergisi beyanındaki artış 6,7 milyar liraya, bu kişilerin ortak olduğu şirketler tarafından yapılan vergi keşintisi matrahındaki artış 4,2 milyar liraya, ortak oldukları şirketlerin kurumlar vergisi matrahındaki artış da 33,9 milyar liraya çıktı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek de konuya ilişkin değerlendirmesinde, teknolojinin etkin kullanılmasıyla vergi denetim kapasitesinin önemli ölçüde güçlendiğini belirterek, "Vergide adaleti artırmaya yönelik çalışmalarımız kapsamında denetim kapasitemizi, büyük ölçekli ve yüksek gelir grubundaki mükelleflere yöneltiyoruz. Bu mükelleflerimizi, vergiye gönüllü uyuma davet ediyoruz" ifadelerini kullandı.

Finansmana erişim çalışmaları koordineli sürülüyor

Canan SAKARYA / ANKARA

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, reel sektörün finansmana erişimi artırma için çalışmaların koordineli bir şekilde yürütüldüğünü belirterek, ekonomik ihtiyaçların Bakanlık tarafından sürekli olarak değerlendirildiğini, yürürlüğe alınan destek paketleri özelinde gerekli güncellemelerin yapılarak ihtiyaç olduğunda yeni destek paketlerinin hayata geçirildiğini kaydetti. Şimşek, milletvekillerinin İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2025" araştırmasına ilişkin soru önergesine yanıtladı. Bakan Şimşek'e "ISO 500 verilerine göre finansman giderlerinin faaliyet kârına oranının 2025 yılında yüzde 84,9 seviyesinde gerçekleşmesi, sanayi kuruluşlarını üretim, yatırım, ihracat ve istihdam kapasitesi bakımından Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmektedir? Enflasyonla mücadele

programı yürütülürken, üretim yapan ve istihdam sağlayan sanayi kuruluşlarının finansman yükü altında ezilmemesi için Bakanlığınızca hazırlanmış bir çalışma var mıdır?" soruları yöneltildi. Bakan Şimşek, verdiği yanıtta, ISO 500 ve ISO İkinci 500 şirketlerinin finansal yapısını yalnızca finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı üzerinden değerlendirmenin yeterli olmadığını, şirketlerin finansman giderlerinin yanında faiz gelirlerinin de bulunduğunu, bu nedenle finansman yükünü değerlendirirken brüt finansman giderleri yerine net faiz giderlerinin esas alınmasının daha sağlıklı olacağını kaydetti. Şimşek, "Ayrıca, finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı dönemsel gelişmelerden önemli ölçüde etkilenebilmektedir. Bu nedenle finansman giderlerinin net satışlara, diğer bir ifadeyle ciroya oranı, şirketlerin finansman yükünün zaman içindeki seyrini değerlendirmek açısından daha istikrarlı bir göstergedir" dedi.

BAHÇIVAN: SANAYİDE YAPAY ZEKÂ DÖNÜŞÜMÜ ŞART

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, GITEX AI Türkiye 2026'da yaptığı konuşmada yapay zekânın sanayi sektöründe üretim, verimlilik ve rekabet gücü açısından yeni bir dönemi başlattığını belirtti. Bahçivan, Türkiye'nin sahip olduğu sanayi birikimini yapay zekâ ve akıllı üretim teknolojileriyle birleştirmesi gerektiğini vurguladı.

Teknoloji ve yapay zekâ dünyasının önemli küresel buluşma noktalarından biri olan GITEX AI Türkiye 2026, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi'nin ev sahipliğinde Türkiye'de ilk kez gerçekleştirildi. Etkinliğe tematik konuşmacı olarak katılan **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Yapay Zekâ Çağında **Sanayinin** Dönüşümü ve Türkiye'nin Rekabet Gücü" başlıklı oturumda **sanayinin** geleceğine ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Yapay zekâ yatırımları hızla büyüyor

Bahçivan, küresel rekabetin yeniden şekillendiğine dikkat çekerek, yapay zekâ yatırımlarının üretim sektörlerinde arz güvenliği, verimlilik ve rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla hızla arttığını söyledi.

Stanford Üniversitesi tarafından Nisan 2026'da yayımlanan Yapay Zekâ Endeksi Raporu'na işaret eden Bahçivan, küresel ölçekte kurumsal yapay zekâ yatırımlarının 2025 itibarıyla 581 milyar dolara ulaştığını belirtti. Bu rakamın bir önceki yıla göre yüzde 130'luk artış anlamına geldiğini ifade eden Bahçivan, özel sektör tarafından gerçekleştirilen yatırımların ise yaklaşık 345 milyar dolar seviyesinde olduğunu kaydetti. Yapay zekâ yatırımlarının önemli bölümünün yüksek işlem

gücü gerektiren yeni nesil **sanayi** kollarına yöneldiğini belirten Bahçivan, teknolojik dönüşümün artık **sanayinin** rekabet gücünü doğrudan belirleyen unsurlardan biri haline geldiğini vurguladı.

"Değişime uyum sağlayamayanlar geriye düşecek"

Uluslararası sermayenin yatırım tercihlerinin de yeni nesil teknolojilere yöneldiğine dikkat çeken Bahçivan, temel altyapı projelerine yönelik uluslararası finansmanın gerilerken veri merkezlerinin yüksek miktarda yatırım çekmesinin dönüşümün boyutunu ortaya koyduğunu söyledi.

Bahçivan, geleneksel üretim yöntemlerinde ısrar eden şirketlerin önemli bir rekabet riskiyle karşı karşıya olduğunu belirterek, "gelişmelere ve değişime uyum sağlayamayanların hızla geriye düşeceğini" ifade etti.

Bu dönüşümün yalnızca teknoloji şirketlerini değil, doğrudan üretim yapan **sanayi** kuruluşlarını da ilgilendirdiğini belirten Bahçivan, şirketlerin yeni teknolojilere uyum sağlayabilecek kapsamlı bir dönüşüm sürecine girmesinin artık bir tercih olmaktan çıktığını dile getirdi.

Sanayide "fiziksel yapay zekâ" dönemi

Yapay zekânın yalnızca dijital ortamlarda kullanılan bir teknoloji olmaktan çıkarak fiziksel dünyayı algılayan ve

üretim süreçlerine doğrudan müdahil olan sistemlere doğru ilerlediğini belirten Bahçivan, bu dönüşümün imalat **sanayisinde** önemli değişikliklere yol açabileceğini söyledi.

Bahçivan, "Fiziksel yapay zekâ" olarak tanımlanan yeni nesil sistemlerin imalat **sanayisinin** üretim yapısını önemli ölçüde değiştirme ve geliştirme potansiyeline sahip olduğunu belirtti.

Türkiye'nin rekabetçi sektörlerde önemli bir üretim birikimine sahip olduğunu ifade eden Bahçivan, bu birikimin yapay zekâ ve akıllı teknoloji uygulamalarıyla desteklenmesinin Türkiye'ye kalıcı rekabet avantajı sağlayabileceğini vurguladı.

Bahçivan, yapay zekâ ve gelişmiş üretim teknolojilerinin sunduğu fırsatlardan yararlanabilmek için şirketlerin yeni şartlara uyum sağlayacak bir dönüşüm sürecine girmesinin kaçınılmaz olduğunu kaydetti.

"Sanayide Rekabetçiliğin Yeni Dönemi: Fiziksel Yapay Zekâ" raporu tanıtıldı

GITEX AI Türkiye 2026 kapsamında yapay zekânın **sanayi** üzerindeki etkilerini ele alan önemli bir çalışma da kamuoyuyla paylaşıldı.

İSO Stratejik Dönüşüm Merkezi (SDM) çalışmaları kapsamında, **İstanbul Sanayi Odası** ve Türkiye İş Bankası iş birliğiyle, Future

Ally Yönetim Danışmanlığı tarafından hazırlanan "**Sanayi** Rekabetçiliğinin Yeni Dönemi: Fiziksel Yapay Zekâ" raporunun lansmanı gerçekleştirildi.

Future Ally Kurucu Ortağı İdil Özdoğan tarafından sonuçları aktarılan raporda, yapay zekânın üretim sistemlerini ve küresel **sanayi** rekabetini nasıl dönüştürdüğü ele alındı.

Raporda teknolojik dönüşüm yalnızca şirketlerin yapay zekâ araçlarını kullanması üzerinden değerlendirilmezken; enerji, veri merkezleri, hesaplama kapasitesi, bağlantı altyapısı, veri, nitelikli insan kaynağı ve yönetim gibi unsurların da dönüşümün temel bileşenleri olduğu ortaya konuldu.

Çalışmanın temel öngörüsüne göre önümüzdeki dönemde **sanayide** rekabet avantajı yalnızca üretim kapasitesi veya düşük maliyetle belirlenmeyecek. Veri ve hesaplama gücünü yapay zekâyı dönüştürebilmek ve ortaya çıkan zekâyı üretimin tüm katmanlarına entegre edebilmek, **sanayicilerin** küresel rekabetteki konumunu belirleyen kritik unsurlar arasında yer alacak.

GITEX AI Türkiye 2026, böylece yapay zekânın geleceğini tartışmanın yanı sıra, Türkiye **sanayisinin** bu dönüşümde nasıl konumlanacağına ilişkin önemli değerlendirme ve raporların paylaşıldığı bir platform olarak öne çıktı.